

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

VRSTNIŠKO NASILJE

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORICE

Tesa Arzenšek
Larisa Kac
Zala Knez

MENTORICA

Simona Turnšek, prof. razrednega pouka

Celje, marec 2012

Osnovna šola Hudinja Celje

VRSTNIŠKO NASILJE

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorice:

Tesa Arzenšek, 9. b

Larisa Kac, 9. b

Zala Knez, 9. b

Mentorica:

Simona Turnšek, prof. razrednega pouka

Lektorica: Petra Galič, prof. slovenščine

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2012

POVZETEK

Vrstniško nasilje je vsakodnevno prisotno okoli nas. Z njim se sooča vedno več mladih, učiteljev in staršev.

S pomočjo anketnega vprašalnika smo želeli ugotoviti trenutno stanje vrstniškega nasilja na Osnovni šoli Hudinja. Želeli smo izvedeti, katere vrste vrstniškega nasilja je največ, koliko ga je, kje se dogaja, komu učenci najbolj zaupajo.

Izkazalo se je, da učenci pozitivno doživljajo svoje šolsko okolje. Ugotovili smo, da večina učencev ni bila žrtev vrstniškega nasilja in ni bila nasilna do drugih vrstnikov ter da jih vrstniško nasilje na šoli zelo moti. Ugotovili smo še, da so učenci od vseh oblik nasilja največkrat doživeli verbalno nasilje. Prav tako se je izkazalo, da se vrstniško nasilje največkrat dogaja zunaj, pred šolo.

Šola je prostor, kjer učenci preživljajo veliko svojega časa in na učence vpliva s svojim ravnanjem, zgledi ter pozitivno klimo. Prav tako pa na šolo s svojimi vrednotami, ki jih prinesejo s seboj z zunanjega okolja, vplivajo učenci. Zavedati se moramo, da je vrstniško nasilje problem tako staršev, učiteljev, učencev kot sodobne družbe in za reševanje katerega moramo sodelovati vsi.

KAZALO

1 UVOD	1
2 VRSTNIŠKO NASILJE	3
2.1 RAZLIČNE OBLIKE VRSTNIŠKEGA NASILJA	3
2.1.1 FIZIČNO NASILJE	4
2.1.2 PSIHIČNO NASILJE.....	4
2.1.2 VERBALNO NASILJE.....	5
2.1.2 EKONOMSKO NASILJE	5
2.2 ZNAČILNOSTI VPLETENIH V VRSTNIŠKO NASILJE	5
2.2.1 ŽRTEV	5
2.2.2 NASILNEŽ	6
2.2.3 NOSILCI OBEH VLOG	7
2.2.3 OPAZOVALCI	7
2.3 VRSTNIŠKO NASILJE IN ŠOLA	7
2.3.1 UKREPI ŠOLE	8
4 NAMEN.....	11
5 HIPOTEZE	11
6 VZOREC	11
7 POSTOPKI ZBIRANJA PODATKOV	12
8 MERSKI INSTRUMENT.....	12
9 REZULTATI IN RAZLAGA	13
9. 1 ANALIZA	13
9. 3 RAZLAGA HIPOTEZ	24
10 ZAKLJUČEK	25
VIRI IN LITERATURA	26
PRILOGE	27

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 1: Si bil kdaj žrtev vrstniškega nasilja v šoli?	13
Tabela 2: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 2: Na kakšen način so se vrstniki znašali nad tabo? .	14
Tabela 3: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 3: Kje se vrstniško nasilje največkrat dogaja?.....	15
Tabela 4: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 4: Kako ravnaš v primeru vrstniškega nasilja?	16
Tabela 5: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 5: Komu se zaupaš o vrstniškem nasilju, ki si ga bil deležen?	17
Tabela 6: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 6: Si že bil kdaj nasilen do drugih?.....	18
Tabela 7: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 7: Če si na prejšnje vprašanje odgovoril z da, pojasni, zakaj ravnaš nasilno?	19
Tabela 8: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 8: Kako se počutiš, ko vidiš vrstniško nasilje v šoli? .	20
Tabela 9: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 9: Kaj narediš, ko vidiš, da se dogaja vrstniško nasilje na šoli?.....	21
Tabela 10: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 10: Kako bi ocenil trenutno stanje vrstniškega nasilja na Osnovni šoli Hudinja?	22
Tabela 11: Kaj bi po tvojem mnenju lahko storila šola za zmanjšanje vrstniškega nasilja?	23

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Si bil kdaj žrtev vrstniškega nasilja v šoli?.....	13
Graf 2: Na kakšen način so se vrstniki znašali nad tabo?.....	14
Graf 3: Kje se vrstniško nasilje največkrat dogaja?	15
Graf 4: Kako ravnaš v primeru vrstniškega nasilja?	16
Graf 5: Komu se zaupaš o vrstniškem nasilju, ki si ga bil deležen?.....	17
Graf 6: Si že bil kdaj nasilen do drugih?	18
Graf 7: Če si na prejšnje vprašanje odgovoril z da, pojasni, zakaj ravnaš nasilno?	19
Graf 8: Kako se počutiš, ko vidiš vrstniško nasilje v šoli?	20
Graf 9: Kaj narediš, ko vidiš, da se dogaja vrstniško nasilje na šoli?	21
Graf 10: Kako bi ocenil trenutno stanje vrstniškega nasilja na Osnovni šoli Hudinja?.....	22

1 UVOD

Smo učenke 9. b razreda Osnovne šole Hudinja. Odločile smo se raziskati področje vrstniškega nasilja, saj je le-to vsakodnevno prisotno okoli nas. Nasilja med mladimi in s tem tudi nasilja v šolah med vrstniki je vedno več, z njim se sooča vedno več mladih, staršev in učiteljev. Zanimanje zanj raste, izvajajo pa ga čedalje mlajši. Pomembno je, da se tega problema zavedamo vsi, saj to ni problem le otrok ali šol, temveč celotne družbe. Več kot smo o tem seznanjeni, lažje problem razumemo, ga opazimo in ustrezno ukrepamo.

Namen raziskovalne naloge je ugotoviti trenutno stanje vrstniškega nasilja na Osnovni šoli Hudinja, koliko je nasilnih učencev, kaj so vzroki za njihovo nasilno vedenje, katere vrste vrstniškega nasilja je največ. Zanimalo nas je predvsem, kje se nasilje najbolj pogosto pojavlja ter ali žrtve o tem komu spregovorijo.

Preden smo se lotili raziskovanja, smo v knjižnici poiskali in prebrali različno literaturo ter prebrskali številne spletne strani in v teoretičnem delu zapisali že uveljavljena teoretična izhodišča na področju vrstniškega nasilja.

Do odgovorov na naša vprašanja smo prišli s pomočjo anketnega vprašalnika za učence, kjer nas je zanimalo predvsem, zakaj, kje in na kakšen način najpogosteje prihaja do vrstniškega nasilja na Osnovni šoli Hudinja.

TEORETIČNI DEL

2 VRSTNIŠKO NASILJE

V SSKJ lahko najdemo razlago, ki pravi, da je nasilje dejaven odnos do koga, značilen po uporabi sile, pritiska. Iz besede so izpeljani še drugi pojmi: nasilnež, nasilništvo itd.

Pojem vrstniško nasilje definiramo kot namerno, ponavljajočo se uporabo fizičnega, psihičnega, ekonomskega, verbalnega nasilja nad drugim otrokom enake ali podobne starosti (Ančić, idr., 2002).

Za obravnavanje določenih oblik nasilja med mladino je najbolj specifičen in pogosto uporabljen izraz v angleški literaturi – »bullying«. Pri nas se uporabljata dva prevoda, in sicer trpinčenje in ustrahovanje (Lešnik, idr., 2009).

Različni avtorji poudarjajo različne vidike »bullyinga«, vendar imajo te opredelitve tudi mnogo skupnega:

- trpinčenje je tisto nasilje, ki se dogaja dlje časa,
- lahko je verbalno, psihično ali fizično,
- vključuje neravnovesje moči med žrtvijo in napadalcem,
- žrtev se ne more braniti, občuti strah in nemoč (Lešnik, idr., 2009).

2.1 RAZLIČNE OBLIKE VRSTNIŠKEGA NASILJA

Nasilje je kršenje človekovih pravic in človekovih osebnih mej. Vsaka oblika nasilja je za žrtev, ki jo trpi, najtežja. Nobeno nasilje ni blago ali lažje. Toleriranje nasilja je nesprejemljivo in kakršnekoli oblike nasilja morajo biti prepovedane. Največkrat govorimo o psihičnem, fizičnem, verbalnem in ekonomskem nasilju. Vse te oblike se praviloma ne pojavljajo vsaka zase, pač pa se lahko zgodi, da se pojavljajo kot kombinacije (Ančić, idr., 2002).

2.1.1 FIZIČNO NASILJE

Najpogostejše oblike fizičnega nasilja so:

- odrivanje,
- klofutanje,
- lasanje,
- brcanje,
- pretepanje,
- boksanje,
- napadi s hladnim orožjem (nož, kij, kladivo),
- davljenje.

Poškodbe, ki jih povzroča fizično nasilje, se stopnjujejo vse od ureznin, prask, modric do zlomljenih kosti, trajne invalidnosti ali celo smrti žrtve, vendar pri vrstniškem nasilju so najpogostejše razne praske, modrice, v hujših primerih pa tudi zlomi kosti. Poleg tega fizično nasilje povzroča tudi posledice, ki so značilne za psihično nasilje: pomanjkanje energije, zaskrbljenost, depresivnost, glavoboli, napadi panike, občutek nemoči, strah pred prihodnostjo, težave s spominom, izguba zaupanja, nemotiviranost, napadi joka, spremembe v odnosu do hrane (*Kaj je nasilje* b. d.).

2.1.2 PSIHIČNO NASILJE

Psihično nasilje navzven ne pušča vidnih posledic in znamenj, zato ga je velikokrat težko odkriti, saj žrtve tega nasilja to večinoma skrivajo. Zaprejo se vase ter odmaknejo od družbe. V primeru samomorov mladostnikov je psihično nasilje glavni vzrok za tovrstno dejanje.

Najpogostejše oblike psihičnega nasilja so:

- ustrahovanje (razne grožnje),
- poniževanje (žalitve),
- izsiljevanje (*Kaj je nasilje* b. d.).

Najpogostejše posledice psihičnega nasilja so: pomanjkanje energije, ranljivost, zaskrbljenost, izolacija, depresivnost, občutek nemoči, težave s spominom, strah, napadi joka, spremembe v

odnosu do hrane, nepravilno bitje srca in druge somatske motnje, misli na samomor (*Kaj je nasilje* b. d.).

2.1.2 VERBALNO NASILJE

Verbalno nasilje je tisto, ki mu ne pripisujemo velike pomembnosti ali nevarnosti, vendar je izredno pomembno, saj se le-to hitro stopnjuje v fizično nasilje. To je nasilje, ko nasilnež z besedami močno vpliva na žrtev.

Oblike tega nasilja so v šoli najštevilčnejše in pogostejše:

- žaljivi vzdevki,
- žaljivke,
- razširjanje lažnih govoric (*Kaj je nasilje* b. d.).

2.1.2 EKONOMSKO NASILJE

V današnjem času je vse pogostejše ekonomsko nasilje ali izsiljevanje. Žrtev tu utрпи materialno škodo, kateremu lahko sledi tudi fizično nasilje. Gre za zahtevo po denarju ali drugih materialnih dobrinah, pisanje domačih nalog povzročitelju (*Kaj je nasilje* b. d.).

2.2 ZNAČILNOSTI VPLETENIH V VRSTNIŠKO NASILJE

2.2.1 ŽRTEV

Tipična žrtev je telesno šibkejša. Žrtve so tisti otroci, ki so večkrat v daljšem časovnem obdobju izpostavljeni nasilnemu vedenju enega ali več učencev. Tipična žrtev kaže več tesnobe in negotovosti kot drugi učenci. Pri žrtvah pogosto opazimo, da so previdne, občutljive in mirne. Kadar so napadeni, pogosto reagirajo z jokom, nemočno jezo in umikom (Olweus 1995).

Žrtve vrstniškega nasilja niso vajene, saj prihajajo iz družin, kjer se s starši dobro razumejo, kjer ni vpitja in pretepanja, tako da ne vedo, kako se na nasilje sploh odzvati (Ančić, idr., 2002).

Pogosto postane žrtev otrok, ki na zunaj izkazuje kakšno posebnost, npr. nosi očala, škili, ima rdeče lase, je manjše rasti ... Žrtve so izolirane od drugih, so osamljene in praviloma nimajo niti enega dobrega prijatelja v oddelku. Žrtve se med vrstniki težko uveljavijo. Žrtev in povzročitelj praviloma ne pripadata isti socialni mreži in nimata veliko stikov (Olweus 1995).

2.2.2 NASILNEŽ

Najopaznejša značilnost tipičnega nasilneža je njegova agresivnost. Ti nasilneži so pogosto nasilni tudi do odraslih (učiteljev, staršev). Nasilneži imajo pozitivna stališča do nasilja. Njihova značilnost je želja po nadvladi in podrejanju drugih. So kljubovalni, nasprotovalni in se težko podrejujejo pravilom. Sami sebe vidijo kot sposobne, vplivne, uspešne in močnejše od drugih (Olweus 1995).

Nasilneži doma preživljajo manj časa in z družinskimi člani nimajo veliko stikov. Nasilneže pogosto obkroža majhna skupina dveh ali treh prijateljev, ki jih podpira pri njihovem vedenju. Nekateri učenci pri nasilju nad drugimi sodelujejo, a ne prevzemajo pobude. Te označimo kot pasivne nasilneže ali privržence in so skupina, ki je dokaj mešana po lastnostih in jo sestavljajo tudi negotovi in tesnobni učenci (Olweus 1995).

Olweus je podal tri motive nasilnega vedenja nasilnežev, ki pa so med seboj povezani:

1. Močna potreba po dominantnosti in moči. Nasilneži uživajo v nadziranju drugih in imajo potrebo po tem, da sem jim drugi podrejujejo.
2. Družinska vzgoja, za katero je značilno pomanjkanje ljubezni in spoštovanja otroka s strani staršev, pa tudi preostre kazni. Otroci iz takih družin razvijejo sovražnost do okolja. Povzročanje poškodb in trpljenje drugih v njih vzbuja občutke in impulze zadovoljstva, ki jih sprošča.
3. Koristi – nasilneži pogosto silijo žrtve, da jim dajejo denar ali druge materialne dobrine (Olweus 1995).

2.2.3 NOSILCI OBEH VLOG

Olweus navaja, da je v svojih raziskavah našel 1,6 % otrok, ki so bili nosilci obeh vlog. Po lastnostih se otroci, ki spadajo v to skupino, razlikujejo med seboj. Ti otroci so žrtve pritiskov doma, nasilni pa so do mlajših in bolj občutljivih otrok (Olweus 1995).

V raziskavi (Pušnik, 1996), ki je zajela 186 dijakov, so ugotovili naslednje. Dijakov, ki so bili nosilci obeh vlog, je bilo 12 %. Vprašanja o tem, ali so trpinčeni ali oni trpinčijo druge, so se nanašala na odnose med vrstniki. Ti dijaki so bili žrtve in nasilneži hkrati v šolski instituciji, med vrstniki.

Nosilci obeh vlog imajo pri sklepanju prijateljstev precej težav, saj so raje sami kot z vrstniki. Prijateljev imajo zelo malo in odmore dostikrat preživljajo sami. So vedno pripravljeni na pretep oziroma fizično obračunavanje in v primerjavi s čistimi nasilneži dosegajo v telesni agresivnosti višje rezultate. So zelo sovražni in sumničavi, zamerljivi, ljubosumni, imajo občutek zapostavljenosti. Do ljudi so nezaupljivi in zelo previdni pri stikih z njimi (Pušnik, 1996).

2.2.3 OPAZOVALCI

Opazovalci opazujejo nasilje, vendar ne reagirajo, saj ne vedo kako. Počutijo se nemočne. Bojijo se, da bodo tudi sami naslednje žrtve. Ta skupina otrok se doma v družini dobro počuti, zadovoljni so s šolo, radi se učijo in sami menijo, da jih sošolci sprejemajo. Do ljudi so dokaj odprti, prijazni, potrpežljivi, radi jim pomagajo in zaupajo. Znajdejo se v vseh okoljih, tudi v novem, in se dobro prilagajajo. Zaupajo v svoje sposobnosti (Pušnik, 1996).

2.3 VRSTNIŠKO NASILJE IN ŠOLA

Šola je prostor, kjer otroci preživljajo velik del svojega časa, zato ima ta velik vpliv na njihovo vedenje (Bučar, 2004).

Na pojav nasilja v šoli vplivajo zunanji dejavniki – socialno okolje, družbene spremembe in notranji dejavniki, ki jih ustvarja šola sama. Vsak posameznik prinaša v šolo tudi lastne izkušnje, ki izvirajo iz nasilja v družini ali v okolju. Pri tem je zelo pomembno, koliko šola namenja klimi in organizaciji dela (Ančić, idr., 2002).

Dejavniki, s katerimi lahko šola vpliva na nasilno vedenje otrok (Bučar, 2004):

- Neugodno psihosocialno ozračje šol (velikost šole, veliko število učencev, red v šoli ...).
- Osebnost učitelja (popustljivost, strogost, nedoslednost, nerazumevanje, nepravilnost).
- Prevelika storilnostna naravnost šol (povečana storilnostna naravnost šol spodbuja tekmovalnost, nekateri učenci tega ne zmorejo, zato izgubijo voljo do učenja in prizadevanja v šoli, kar privede do nasilnega vedenja).
- Neugodni odnosi med otroki (ustrahovanje, preganjanje, izsiljevanje, posmeh).
- Nezmožnost gibanja in drugačnega telesnega sproščanja (otroci, ki morajo veliko časa preživeti v istem prostoru, se začno vesti nasilno).

2.3.1 UKREPI ŠOLE

V osnovnih šolah se nasilje in izsiljevanje odvijata znotraj razredov, v neposredni bližini šol, na poti v šolo in iz nje. Nasilje na šoli se odvija med enako starimi učenci, starejšimi nad mlajšimi in mlajšimi nad starejšimi, tako med deklicami kot dečki. V šoli sta najbolj prisotna fizično in psihično nasilje (Teršek, 2010).

Šola ima veliko možnosti za odkrivanje in preprečevanje vrstniškega nasilja. Delovati mora preventivno. Sama mora razvijati takšno klimo, ki vrstniškega nasilja ne dopušča. Zaradi svojega znanja in izkušenj ter vsakodnevnih stikov z učenci učitelji dobro poznajo razvojne zakonitosti in vedenjske značilnosti otrok. Učitelji lahko opazijo spremembe v vedenju, čustvovanju, obnašanju, videzu učencev, upadu učnega uspeha, kar je lahko pokazatelj trpinčenja (Teršek, 2010).

Šola mora vrstniško nasilje preprečevati, ga prepoznati, se z njim soočiti in ga ustavljati. Imeti mora izoblikovan sistem preprečevanja in ukrepe, če do nasilja pride. Gre za proces in razvojno načrtovanje vizije šole, ciljev šole, izobraževanja kadrov, oblikovanja prioritarnih nalog. Zelo pomembno je, da v ta proces vključimo tako učence kot starše (Teršek, 2010).

Predlogi ukrepov za zmanjšanje in preprečevanje nasilja med učenci:

Ozračje, ki ne dopušča nasilja

Odnos med učencem in učiteljem mora biti pozitiven. Prevladovati mora spoštovanje, toplina in sprejemanje. Šola mora imeti jasno določena pravila, pravice in odgovornosti, pričakovanja ter posledice nesprejemljivega ravnanja. Pravila morajo biti znana vsem delavcem šole, učencem in staršem, saj lahko le-tako med seboj tudi sodelujejo (Habbe, 2000).

Razvit sistem preprečevanja nasilja

Ena najučinkovitejših metod preprečevanja nasilja je metoda navzočnosti, kjer gre za nadzor odraslih v šoli in njeni okolici, predvsem med odmori, v času malice in kosila, na hodnikih (Habbe, 2000).

Ukrepi za takojšnje posredovanje v primeru nasilja

Šola naj bi vsako leto med učitelji, starši in učenci izvedla analizo stanja, s katero bi ugotovila probleme in uspešnost izvedenih ukrepov (Habbe, 2000).

Ozaveščanje učencev, zaposlenih na šoli ter staršev

To bi dosegli z vključevanjem tem v programe razrednih ur, predavanji za starše in zaposlene na šoli, izobešanjem plakatov z informativno vsebino (Ančić, idr., 2002).

Izdelava internega pravilnika za obravnavo vrstniškega nasilja

Pri izdelavi internega pravilnika je zelo pomembno, da sodelujejo učenci, starši in zaposleni. Pravila morajo biti razumljiva in jasna, sankcije pa določene v naprej (Ančić, idr., 2002).

RAZISKOVALNI DEL

4 NAMEN

Namen raziskovalne naloge je ugotoviti trenutno stanje vrstniškega nasilja na Osnovni šoli Hudinja. Zanimalo nas je, kakšen je pogled učencev predmetne stopnje (7., 8., 9. razred) na vrstniško nasilje. Želeli smo izvedeti, koliko je nasilnih učencev, kaj so vzroki za njihovo nasilno vedenje, katere vrste vrstniškega nasilja je največ, kje se nasilje najbolj pogosto pojavlja ter ali žrtve o tem komu spregovorijo.

5 HIPOTEZE

Pri opredelitvi hipotez smo se oprli na dosedanja teoretična izhodišča in raziskave, ki so bile do sedaj izvedene v slovenskem prostoru na področju vrstniškega nasilja.

H_1 = Med vrstniškim nasiljem prevladuje fizično nasilje.

H_2 = Vrstniško nasilje se pogosteje dogaja izven šole in ne v šolskih prostorih.

H_3 = Učenci se o vrstniškem nasilju največkrat zaupajo svojim staršem.

H_4 = Učenci pozitivno doživljajo svoje šolsko okolje.

6 VZOREC

Naš vzorec raziskovanja predstavljajo vsi učenci, ki obiskujejo 7., 8. in 9. razred Osnovne šole Hudinja. V raziskavi je sodelovalo 163 učencev.

7 POSTOPKI ZBIRANJA PODATKOV

Podatke smo pridobili z anketnim vprašalnikom (Priloga 1), ki je sestavljen iz vprašanj odprtega in zaprtega tipa.

V šoli smo v mesecu novembru med učence razdelili 163 anketnih vprašalnikov, ki so jih reševali pri razrednih urah. V začetku decembra smo dobili nazaj vseh 163 izpolnjenih anketnih vprašalnikov, od tega je bilo 35 nepopolnih, zato smo jih izločili iz nadaljnje obdelave. Vse anketne vprašalnike smo nato pregledali in odgovore analizirali ter izdelali tabele in grafe. Na koncu smo naše ugotovitve tudi zapisali.

8 MERSKI INSTRUMENT

Pri raziskovalnem delu smo si pomagali z anketnim vprašalnikom, sestavljenim iz 11 raziskovalnih vprašanj. Anketni vprašalnik zajema vprašanja zaprtega tipa, povezana z vzroki za nasilno vedenje, krajem ter vrsto vrstniškega nasilja. Prav tako zajema tudi vprašanje odprtega tipa, ki anketirancem omogoča izražanje lastnega mnenja o tem, kaj bi šola še lahko storila za zmanjšanje vrstniškega nasilja. Anketni vprašalnik je bil anonimen.

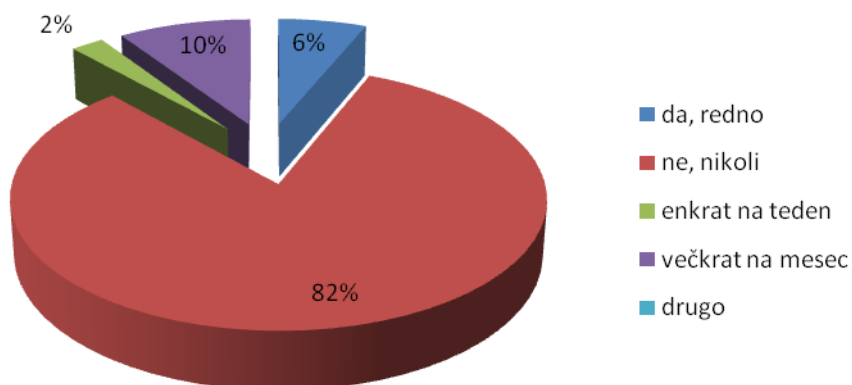
9 REZULTATI IN RAZLAGA

Pridobljene podatke smo po analizi prikazali v tabelah in grafih.

9.1 ANALIZA

Tabela 1: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 1: Si bil kdaj žrtev vrstniškega nasilja v šoli?

1. Si bil kdaj žrtev vrstniškega nasilja v šoli?	f	f %
Da, redno	8	6,25
Ne, nikoli	105	82,03
Enkrat na teden	3	2,34
Večkrat na mesec	12	9,38
Drugo	0	0,00
Skupaj	128	100,00

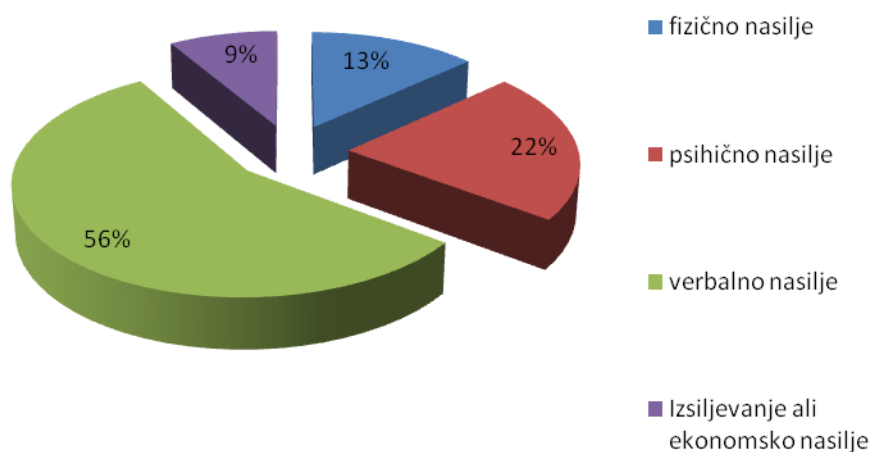

Graf 1: Si bil kdaj žrtev vrstniškega nasilja v šoli?

Tabela in Graf številka 1 prikazujeta podatke o tem, koliko učencev je že bilo žrtev vrstniškega nasilja. Izkazalo se je, da večina učencev (82,03 %) ni bila nikoli žrtev vrstniškega nasilja. Redno jih je bilo deležnih vrstniškega nasilja 8 učencev (6,25 %), enkrat na teden 3 učenci (2,34 %) in večkrat na mesec 12 učencev (9,38 %).

Tabela 2: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 2: Na kakšen način so se vrstniki znašali nad tabo?

2. Na kakšen način so se vrstniki znašali nad tabo?	f	f %
Fizično nasilje	17	13,28
Psihično nasilje	28	21,88
Verbalno nasilje	72	56,25
Izsiljevanje ali ekonomsko nasilje	11	8,59
Skupaj	128	100,00

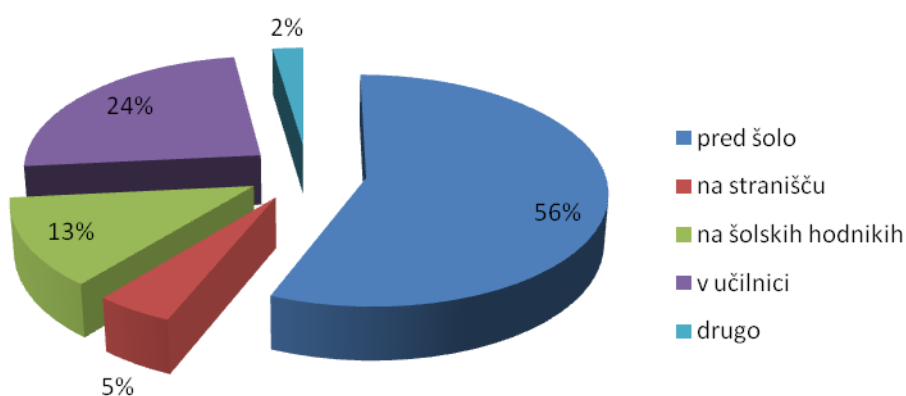

Graf 2: Na kakšen način so se vrstniki znašali nad tabo?

Tabela in Graf številka 2 prikazujeta podatke o vrsti nasilja med vrstniki. Predvidevali smo, da je v šoli najbolj prisotno fizično nasilje, vendar se je izkazalo, da je 72 učencev (56,25 %) od navedenih oblik bilo deležnih verbalnega nasilja. Temu sledi psihično nasilje, ki ga je bilo deležnih 28 učencev (21,88 %), fizično nasilje je doživelo 17 učencev (13,28 %), najmanj učencev 11 (8,59 %) pa je bilo deležnih izseljevanja ali ekonomskega nasilja.

Tabela 3: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 3: Kje se vrstniško nasilje največkrat dogaja?

3. Kje se vrstniško nasilje največkrat dogaja?	f	f %
Pred šolo	72	56,25
Na stranišču	6	4,69
Na šolskih hodnikih	16	12,50
V učilnici	31	24,22
Drugo	3	2,34
Skupaj	128	100,00

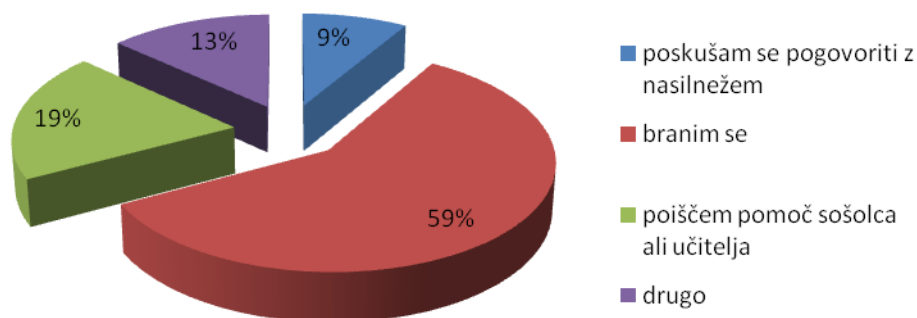

Graf 3: Kje se vrstniško nasilje največkrat dogaja?

Analiza odgovorov glede na kraj dogajanja vrstniškega nasilja je pokazala, da je največ učencev 72 (56,25 %) deležnih vrstniškega nasilja pred šolo. Zaskrbljujoč se nam zdi podatek, da je 31 učencev (24,22 %) deležnih vrstniškega nasilja v učilnicah. Sledijo šolski hodniki, kjer je vrstniško nasilje doživelo 16 učencev (12,50 %), na straniščih 6 učencev (4,69 %). Pod drugo pa so 3 (2,34 %) učenci navedli garderobo, kjer je vrstniškega nasilja najmanj.

Tabela 4: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 4: Kako ravnaš v primeru vrstniškega nasilja?

4. Kako ravnaš v primeru vrstniškega nasilja nad tabo?	f	f %
Poskušam se pogovoriti z nasilnežem	11	8,59
Branim se	75	58,59
Poiščem pomoč sošolca ali učitelja	25	19,53
Drugo	17	13,28
Skupaj	128	100,00

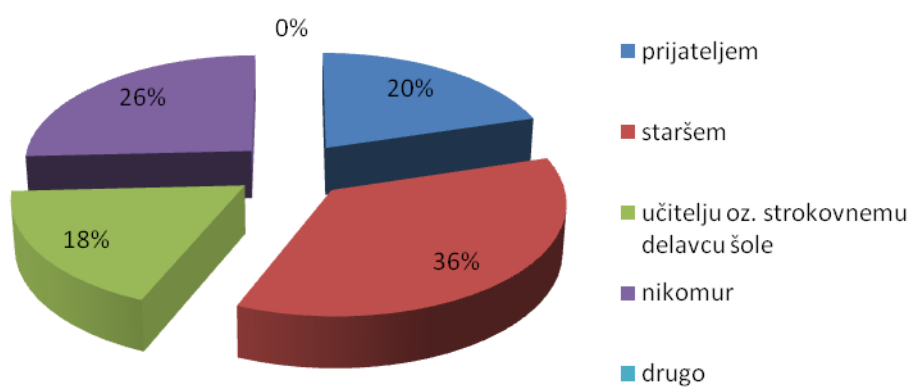

Graf 4: Kako ravnaš v primeru vrstniškega nasilja?

Tabela številka 4 in Graf številka 4 prikazujeta podatke o tem, kako učenci ravnajo v primeru vrstniškega nasilja. Zaskrbljujoč se nam zdi podatek, da se večina učencev 75 (58,59 %), ki so deležni vrstniškega nasilja odzovejo z nasiljem, 25 (19,53 %) učencev poišče pomoč sošolca ali učitelja. Manjše število učencev 11 (8,59 %) pa se poskuša z nasilnežem pogovoriti. Pod drugo je 17 (13,28 %) učencev odgovorilo, da se v primeru vrstniškega nasilja umaknejo in ga skušajo pozabiti.

Tabela 5: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 5: Komu se zaupaš o vrstniškem nasilju, ki si ga bil deležen?

5. Komu se zaupaš o vrstniškem nasilju, ki si ga bil deležen?	f	f %
Prijateljem	26	20,31
Staršem	46	35,94
Učitelju oz. strokovnemu delavcu šole	23	17,97
Nikomur	33	25,78
Drugo	0	0,00
Skupaj	128	100,00

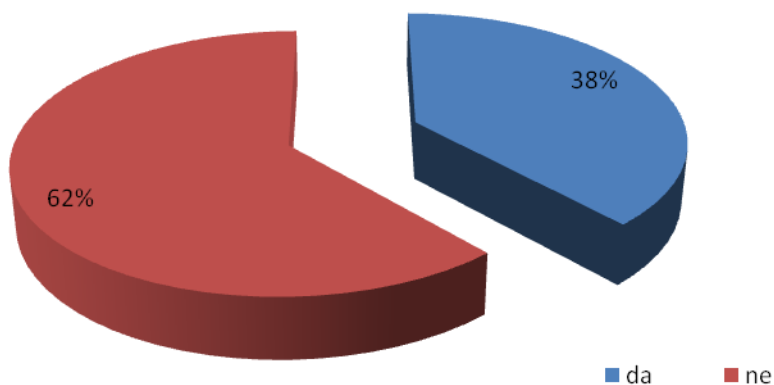

Graf 5: Komu se zaupaš o vrstniškem nasilju, ki si ga bil deležen?

Tabela številka 5 in Graf številka 5 prikazujeta podatke o tem, komu se učenci zaupajo, če so deležni vrstniškega nasilja. 46 (35,94 %) učencev se je zaupalo svojim staršem. Zaskrbljujoč je podatek, da se 33 (25,78 %) učencev ni o tem zaupalo nikomur. 26 (20,31 %) učencev je to povedalo svojim prijateljem. Najmanj 23 (17,97 %) učencev je to zaupalo učitelju oziroma strokovnemu delavcu šole.

Tabela 6: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 6: Si že bil kdaj nasilen do drugih?

6. Si že bil kdaj nasilen do drugih?	f	f %
Da	49	38,28
Ne	79	61,72
Skupaj	128	100,00

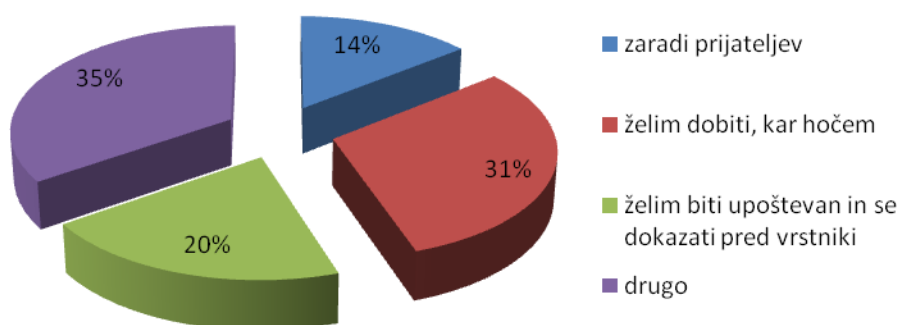

Graf 6: Si že bil kdaj nasilen do drugih?

Iz Tabele številka 6 in Grafa številka 6 vidimo, da večina 79 (61,72 %) učencev ni bila še nikoli nasilna do drugih, 49 (38,28 %) učencev pa je bilo že nasilnih do svojih vrstnikov.

Tabela 7: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 7: Če si na prejšnje vprašanje odgovoril z da, pojasni, zakaj ravnaš nasilno?

7. Če si na prejšnje vprašanje odgovoril z da, pojasni, zakaj ravnaš nasilno?	f	f %
Zaradi prijateljev	7	14,29
Želim dobiti, kar hočem	15	30,61
Želim biti upoštevan in se dokazati pred vrstniki	10	20,41
Drugo	17	34,69
Skupaj	49	100,00

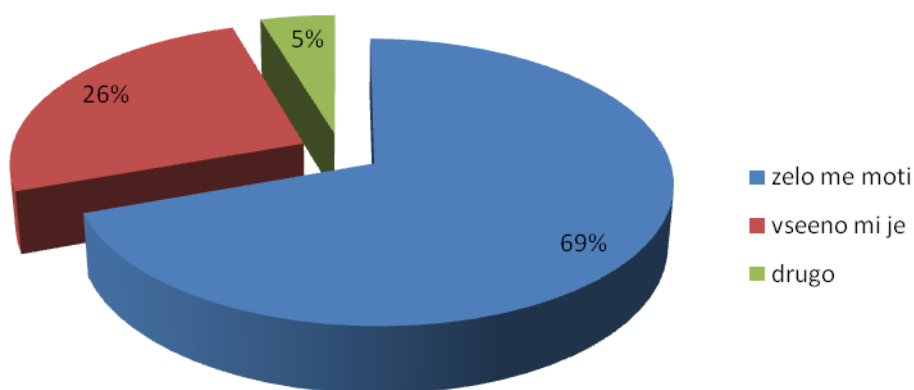

Graf 7: Če si na prejšnje vprašanje odgovoril z da, pojasni, zakaj ravnaš nasilno?

Tabela številka 7 in Graf številka 7 prikazujeta podatke o tem, zakaj učenci ravnajo nasilno. Po analizi rezultatov smo ugotovili, da učenci največkrat ravnajo nasilno – 17 učencev (34,69 %) zaradi maščevanja in izzivanja drugih učencev, 15 učencev (30,61 %) je nasilnih, ker želijo dobiti, kar hočejo, 10 (20,41 %) učencev želi z nasiljem biti upoštevanih ter se pred njimi dokazati. Manj učencev 7 (14,29 %) pa nasilno ravna zaradi prijateljev.

Tabela 8: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 8: Kako se počutiš, ko vidiš vrstniško nasilje v šoli?

8. Kako se počutiš, ko vidiš vrstniško nasilje v šoli?	f	f %
Zelo me moti	89	69,53
Vseeno mi je	33	25,78
Drugo	6	4,69
Skupaj	128	100,00

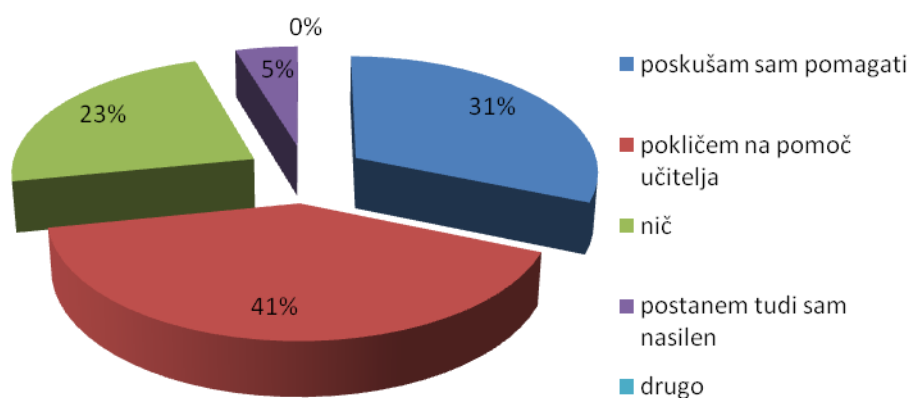

Graf 8: Kako se počutiš, ko vidiš vrstniško nasilje v šoli?

Po analizi podatkov lahko ugotovimo, da večino učencev 89 (69,53 %) vrstniško nasilje na šoli zelo moti. Zaskrbljujoč je podatek, da je 33 učencem (25,78 %) vseeno, saj je vrstniško nasilje na šoli nesprejemljivo in ga ne smemo kar tako spregledati in ob njem ostati brezbržni. 6 (4,69 %) učencev se ob vrstniškem nasilju počuti neprijetno.

Tabela 9: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 9: Kaj narediš, ko vidiš, da se dogaja vrstniško nasilje na šoli?

9. Kaj narediš, ko vidiš, da se dogaja vrstniško nasilje na šoli?	f	f %
Poskušam sam pomagati	40	31,25
Pokličem na pomoč učitelja	52	40,63
Nič	30	23,44
Postanem tudi sam nasilen	6	4,69
Drugo	0	0,00
Skupaj	128	100,00

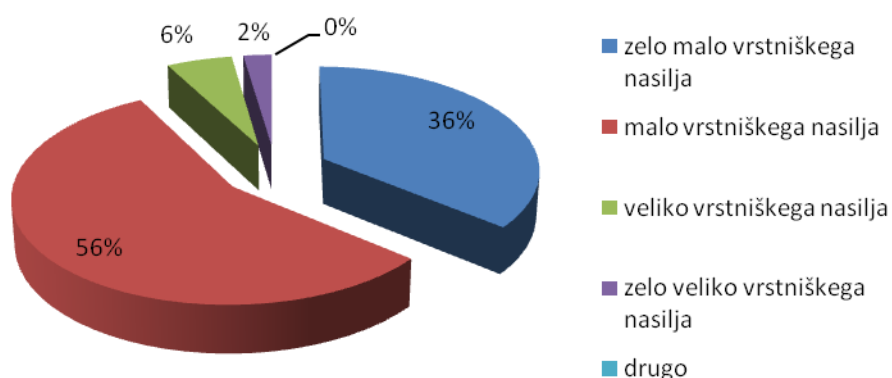

Graf 9: Kaj narediš, ko vidiš, da se dogaja vrstniško nasilje na šoli?

Tabela številka 9 in Graf številka 9 prikazujeta podatke o tem, kaj učenci naredijo, ko vidijo, da se dogaja vrstniško nasilje na šoli. Izkazalo se je, da 52 učencev (40,63 %) pokliče na pomoč učitelja, 40 (31,25 %) učencev poskušajo pomagati sami. Zaskrbljujoč je podatek, da 30 (23,44 %) učencev ob dogajanju vrstniškega nasilja ne naredijo nič. 6 (4,69 %) učencev pa ob dogajanju vrstniškega nasilja postanejo nasilni tudi sami.

Tabela 10: Število (f) in odstotek (f %) za vprašanje številka 10: Kako bi ocenil trenutno stanje vrstniškega nasilja na Osnovni šoli Hudinja?

10. Kako bi ocenil trenutno stanje vrstniškega nasilja na Osnovni šoli Hudinja?	f	f %
Zelo malo vrstniškega nasilja	46	35,94
Malo vrstniškega nasilja	72	56,25
Veliko vrstniškega nasilja	7	5,47
Zelo veliko vrstniškega nasilja	3	2,34
Drugo	0	0,00
Skupaj	128	100,00

Graf 10: Kako bi ocenil trenutno stanje vrstniškega nasilja na Osnovni šoli Hudinja?

Tabela številka 10 in Graf številka 10 prikazujeta podatke o oceni trenutnega stanja vrstniškega nasilja na Osnovni šoli Hudinja. Razvidno je, da večina učencev 72 (56,25 %) meni, da je na Osnovni šoli Hudinja malo vrstniškega nasilja, 46 (35,94 %) učencev je mnenja, da je vrstniškega nasilja na šoli zelo malo. Podatek kaže, da šola izvaja dobre ukrepe proti zmanjšanju nasilja. 10 (7,81 %) učencev pa meni, da se na šoli pojavlja veliko oziroma zelo veliko vrstniškega nasilja.

Analiza odprtega tipa vprašanja, kjer nas je zanimalo, kakšne predloge imajo učenci za zmanjšanje vrstniškega nasilja na šoli, je podala veliko različnih odgovorov, zato smo se odločili, da izberemo tiste, ki so se nam zdeli najbolj primerni in jih predstavimo v tabeli (Tabela 11).

Tabela 11: Kaj bi po tvojem mnenju lahko storila šola za zmanjšanje vrstniškega nasilja?

UČENCI
Strožje kazni
Video nadzor
Več nadzora učiteljev na hodnikih
Več pogovor z nasilneži – skupaj s starši in učitelji
Več pogovorov pri razrednih urah
Večja ozaveščenost o vrstniškem nasilju
Prisotnost varnostnika

Tabela 11 prikazuje predloge učencev, kako zmanjšati vrstniško nasilje na šoli. Če dobljene rezultate povzamemo, vidimo, da so učenci navajali strožje kazni za nasilneže, uvedli bi video nadzor, prisotnost varnostnika ter večji nadzor učiteljev na hodnikih. Učenci so mnenja, da je potrebno več pogovora z nasilneži skupaj z njihovimi starši in učitelji. Menijo, da je potrebnih več pogovorov pri razrednih urah ter večja ozaveščenost o vrstniškem nasilju.

9. 3 RAZLAGA HIPOTEZ

S pomočjo dobljenih rezultatov smo potrdili ali ovrgli hipoteze pred začetkom raziskovanja.

H₁ = Med vrstniškim nasiljem prevladuje fizično nasilje.

Domnevo, ki pravi, da med vrstniškim nasiljem prevladuje fizično nasilje, lahko v celoti ovzremo, saj se je izkazalo, da je večina učencev bila deležna verbalnega nasilja.

H₂ = Vrstniško nasilje se pogosteje dogaja izven šole in ne v šolskih prostorih.

Trditev, ki pravi, da se vrstniško nasilje pogosteje dogaja izven šole in ne v šolskih prostorih, lahko v celoti potrdimo, saj se je izkazalo, da je večina učencev deležnih vrstniškega nasilja pred šolo.

H₃ = Učenci o vrstniškem nasilju največkrat zaupajo svojim staršem.

Hipotezo, ki pravi, da učenci o vrstniškem nasilju največkrat zaupajo svojim staršem, lahko v celoti potrdimo, saj se je izkazalo, da se večje število učencev v primeru vrstniškega nasilja zaupa svojim staršem.

H₄ = Učenci pozitivno doživljajo svoje šolsko okolje.

Domnevo, ki pravi, da učenci pozitivno doživljajo svoje šolsko okolje, lahko v celoti potrdimo, saj je večina učencev mnenja, da je na šoli malo oziroma zelo malo vrstniškega nasilja.

10 ZAKLJUČEK

Vrstniško nasilje je le ena izmed oblik nasilja, ki se pojavlja v šolah. Pogostost pojava in število učencev se iz leta v leto veča. Nobena oblika vrstniškega nasilja ni lažja oziroma težja. Vsaka oblika nasilja je za žrtev, ki jo trpi, najtežja. Toleriranje nasilja pa je nesprejemljivo.

Namen raziskave je bil ugotoviti, kakšno je trenutno stanje vrstniškega nasilja na Osnovni šoli Hudinja. Glede na dobljene rezultate lahko rečemo, da je trenutno stanje vrstniškega nasilja na Osnovni šoli Hudinja dobro, saj učenci pozitivno doživljajo svoje šolsko okolje. Rezultati so pokazali, da večina učencev ni bila žrtev vrstniškega nasilja in ni bila nasilna do drugih vrstnikov ter da jih vrstniško nasilje na šoli zelo moti.

Zaskrbljujoče se nam zdi, da se učenci, ki so deležni nasilja, odzovejo z nasiljem, kar je slaba rešitev, saj nasilje vedno povzroči novo nasilje. Ugotovili smo, da se največ vrstniškega nasilja dogaja izven šole. Ob tem smo pomislili, da nasilneži pogosto izberejo za nasilje pot v šolo in iz nje, saj se zavedajo, da je v šoli nadzor učiteljev večji in da bo za takšno ravnanje kaznovan, zato raje poiščejo prostor, kjer nadzor učiteljev ni pogost oziroma ga sploh ni.

Nasilje je kršenje človekovih pravic in človekovih osebnih mej. Vrstniško nasilje definiramo kot namerno, ponavljajočo se uporabo fizičnega, psihičnega, ekonomskega, verbalnega nasilja nad svojim vrstnikom. Ugotovili smo, da je največ učencev deležnih verbalnega nasilja, kateremu sledi psihično nasilje. Napačno je, da verbalnemu in psihičnemu nasilju ne pripisujemo velike pomembnosti ali nevarnosti samo zato, ker ne pušča vidnih posledic in znamenj. Hkrati pa je zaskrbljujoče, saj je takšno nasilje na šoli težje odkriti.

Zanimivo je, da je med učenci nezanemarljivo število tistih, ki jim je vseeno, ali se vrstniško nasilje dogaja okoli njih, in takšnih, ki se o vrstniškem nasilju nad njimi ne zaupajo nikomur. Prav tako pa je zelo majhno število tistih učencev, ki se zaupajo učitelju oziroma strokovnemu delavcu šole. Je to le vpliv sodobne družbe? Menimo, da je zelo pomembno, da smo o tej problematiki seznanjeni vsi, da se o njej pogovarjamo, saj le-tako lahko problem pravočasno opazimo in ustrezno ukrepamo ter ga odpravimo. Tukaj je pomembno sodelovanje vseh – učiteljev, staršev in učencev.

VIRI IN LITERATURA

- Ančić, K., idr. (2002). *Nasilje - nenasilje*. Ljubljana: i2.
- Bučar-Ručman, A. (2004). *Nasilje in mladi*. Novo mesto: Klub mladinski center.
- Habbe, J. (2000). *Nasilje in varnost otrok v šolah*. Ljubljana: Lisac & Lisac.
- Lešnik, M., Koren D., idr. (2009). *Nasilje v šoli: opredelitev, prepoznavanje, preprečevanje in obravnava*. Kranj: Šola za ravnatelje.
- Olweus, D. (1995). *Trpinčenje med učenci, kaj vemo in kaj lahko naredimo*. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Pušnik, M. (1996). *Trpinčenje med učenci in mladostniki*. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Teršek, Z., Kugonič, M., Marcen, L. (2010). *Posnetek stanja nasilja med učenci II. in III. triletja Osnovne šole Frana Roša*. Celje: Osnovna šola Frana Roša.
- *Kaj je nasilje* (b. d.). Pridobljeno 16.1.2012, iz <http://www.drustvo-zenska-svetovalnica.si/nasilje-nad-zenskami/kaj-je-nasilje>.

PRILOGE

Priloga 1:

ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljeni,

smo učenke devetega razreda in delamo raziskovalno nalogo o vrstniškem nasilju na Osnovni šoli Hudinja. Pri tem bomo potrebovale vašo pomoč, zato Vas prosimo, da na vsa vprašanja odgovarjate resno. Anketni vprašalnik je anonimen. Za Vaše sodelovanje se vam iskreno zahvaljujemo.

Razred: _____

1. Si bil kdaj žrtev vrstniškega nasilja v šoli? (Obkroži najustrežnejši odgovor.)

- a) da, redno
- b) ne, nikoli
- c) enkrat na teden
- č) večkrat na mesec
- d) drugo: _____

2. Na kakšen način so se vrstniki znašali nad tabo? (Obkroži najustrežnejši odgovor.)

- a) fizično nasilje – brcanje, klofutanje, odpiranje, pljuvanje, omejevanje gibanja ...
- b) psihično nasilje – grožnje, žaljive kretnje, ustrahovanje ...
- c) verbalno nasilje – žaljivi vzdevki, žaljivke, razširjanje lažnih govoric ...
- č) Izsiljevanje ali ekonomsko nasilje – zahteva po denarju ali drugih materialnih dobrinah, pisanje domačih nalog povzročitelju ...

3. Kje se vrstniško nasilje največkrat dogaja? (Obkroži najustrežnejši odgovor.)

- a) pred šolo
- b) na stranišču
- c) na šolskih hodnikih
- d) v učilnici
- e) drugo: _____

4. Kako ravnaš v primeru vrstniškega nasilja nad tabo? (Obkroži najustrežnejši odgovor.)

- a) poskušam se pogovoriti z nasilnežem
- b) branim se
- c) poiščem pomoč sošolca ali učitelja
- d) drugo: _____

5. Komu se zaupaš o vrstniškem nasilju, ki si ga bil deležen? (Obkroži najustreznejši odgovor.)

- a) prijateljem
- b) staršem
- c) učitelju oz. strokovnemu delavcu šole
- č) nikomur
- d) drugo: _____

6. Si že bil kdaj nasilen do drugih? (Obkroži najustreznejši odgovor.)

- a) da
- b) ne

7. Če si na prejšnje vprašanje odgovoril z da, pojasni, zakaj ravnaš nasilno? (Obkroži najustreznejši odgovor.)

- a) zaradi prijateljev
- b) želim dobiti, kar hočem
- c) želim biti upoštevan in se dokazati pred vrstniki
- č) drugo: _____

8. Kako se počutiš, ko vidiš vrstniško nasilje v šoli? (Obkroži najustreznejši odgovor.)

- a) zelo me moti
- b) vseeno mi je
- c) drugo: _____

9. Kaj narediš, ko vidiš, da se dogaja vrstniško nasilje na šoli? (Obkroži najustreznejši odgovor.)

- a) poskušam sam pomagati
- b) pokličem na pomoč učitelja
- c) nič
- d) postanem tudi sam nasilen
- e) drugo: _____

10. Kako bi ocenil trenutno stanje vrstniškega nasilja na Osnovni šoli Hudinja? (Obkroži najustreznejši odgovor.)

- a) zelo malo vrstniškega nasilja
- b) malo vrstniškega nasilja
- c) veliko vrstniškega nasilja
- č) zelo veliko vrstniškega nasilja
- d) drugo: _____

11. Kaj bi po tvojem mnenju lahko storila šola za zmanjšanje vrstniškega nasilja?
